

Justis – og beredskapsdepartementet
Politiavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Oslo, 15. april 2014
Vår ref.: SG
Må alltid oppgis.

Deres ref: 13/5833-SWO

**HØRINGSUTTALELSE FRA JUSS-BUSS VEDRØRENDE FORSLAG TIL ENDRING I
POLITILOVEN (ADGANG FOR KOMMUNENE TIL Å FORBY TIGGING PÅ OFFENTLIG
STED)**

Viser til høringsbrev av 21. mars 2014. Vedlagt følger høringsuttalelse fra Juss-Buss.

Dersom dere har noen spørsmål til høringsuttalelsen kan dere henvende dere til vår e-postadresse leder@jussbuss.no, eller til daglig leder Hedda Larsen Borgan på tlf. 22 84 29 30.

Med vennlig hilsen,
for Juss-Buss

Silje Haukdal
Hanne Hareide Skårberg
Katharina Spikkeland Lindbak
Susanne Gallala
Hedda Larsen Borgan

Høringsuttalelse fra Juss-Buss vedrørende forslag til endring i politiloven (adgang for kommunene til å forby tigging på offentlig sted)

1. Innledning

Juss-Buss er et rettshjelpstiltak drevet av studenter tilknyttet Universitetet i Oslo, som gir gratis rettshjelp i enkeltsaker. Gjennom vår saksbehandling tilegner vi oss erfaring som vi anvender i vårt rettspolitiske arbeid. Gjennom utspill i media, høringsuttalelser og lignende, forsøker Juss-Buss å endre rettsstilstanden der vi mener at den ikke er tilfredsstillende for våre klientgrupper. Våren 2013 opprettet vi en egen gategruppe som jobber oppsøkende mot fattige tilreisende i Oslo, og bistår med gratis rettshjelp. Vi uttaler oss derfor på bakgrunn av erfaringer knyttet til arbeid med denne gruppen.

Juss-Buss vil først knytte noen bemerkninger til høringsbrevet. Deretter vil vi kommentere selve forslaget.

2. Våre merknader til høringsbrevet

Juss-Buss mener at det er kritikkverdig at det fra øverste politiske hold utarbeides et høringsbrev som i stor grad bidrar til å stigmatisere en allerede svært utsatt gruppe mennesker. Vi vil vise til eksempler i høringsbrevet og kommentere disse.

Under punkt 2.2 om opplysninger fra Oslo politidistrikt står det følgende: «*Oslopolitiet fører ikke statistikk over kriminalitet foretatt av tiggere, men er ikke i tvil om at tiggingen førte mye kriminalitet med seg*». Det er betenkelig, både at Politidirektoratet kan hevde dette uten å vise til empirisk grunnlag, og at departementet tilsynelatende legger det til grunn som fakta.

Videre opplyses det fra Oslo politidistrikt om at det har vært problemer med teltleirer og overnatting i biler utenfor sentrum. Dette er en naturlig følge av at Oslo politidistrikt har lagt ned forbud mot å sove ute i Oslo sentrum, uten at de har gjort noe for å avhjelpe det faktum at mange fattige mennesker ikke har andre alternativ enn å sove utendørs.

Gjennom vårt rettshjelpsarbeid opplever vi at dette er en gruppe som i stor grad utsettes for diskriminering. I møte med en så diskriminert folkegruppe bør man være varsomme med signaler som understreker at noen folkegrupper er mindre ønsket eller akseptert enn andre. Departementet bidrar til å generalisere og diskriminere en allerede utstøtt folkegruppe gjennom måten de omtaler denne gruppa på i høringsbrevet.

3. Våre merknader til forslaget

Juss-Buss er negative til forslaget om å endre politiloven § 14 slik at kommunene får adgang til å forby tigging på offentlig sted.

Et tiggeforbud vil innebære å nekte mennesker som er i en vanskelig livssituasjon å be om hjelp. Da løsgjengerloven av 1900 ble enstemmig opphevet i 2006 ble tigging avkriminalisert. Hovedbegrunnelsen for å oppheve loven var at samfunnet burde bruke sosiale tiltak og ikke straff for å unngå at personer tigger. I Innst. 427 L (2012-2013) peker Justiskomiteen på at "Rus, psykiske problemer, nød og fattigdom fører til at tigging kan oppleves som den eneste muligheten til å skaffe

seg og sine en inntekt. Komiteen understreker at tigging først og fremst er et sosialt problem, hvor det er tiggerne som trenger hjelp. Det er altså ikke omstridt at dette er en gruppe mennesker som lever i sosial nød. Juss-Buss mener at sosial nød må møtes med andre tiltak enn sanksjoner, da bøter og straff er lite egnede tiltak mot fattigdom.

I høringsbrevet kommer det ikke klart frem hva som er hensynet bak forslaget om lovendringen. Under vurderingen om forholdet til menneskerettene skriver departementet ”begrunnet i hensynet til å hindre uorden og kriminalitet”. Vi forstår det slik at grunnen til at departementet nå ønsker å forby tigging, er for å bekjempe kriminalitet som kan være knyttet til tigging. For det første er det er bekymringsverdig at man fra øverste politiske hold, uten særlig statistikk eller empiri, trekker en slutning om at tiggere er kriminelle. Dette bidrar til å stigmatisere en allerede svært utsatt gruppe. For det andre mener vi at formålet om å bekjempe kriminalitet ved å forby tigging ikke holder mål. Det finnes allerede sanksjoner mot kriminalitet knyttet til tigging. Plagsom og aggressiv tigging kan etter omstendighetene rammes av bestemmelsene om avvisning, bortvisning og fjerning etter politiloven § 7 og etter ulike bestemmelser i straffeloven, blant annet ordensforstyrrelser etter § 350, hensynsløs adferd etter § 390 a eller bedrageri etter § 270. Vi ser det dermed slik at det eksisterende lovverket gir tilstrekkelig muligheter til å slå ned på adferd som forstyrrer den alminnelige ro og orden, eller som truer enkeltmenneskers sikkerhet.

De som tigger i Norge i dag er i all hovedsak norske rusmisbrukere og fattige tilreisende fra Øst-Europa. Dette er en gruppe mennesker som har få andre mulige inntektskilder. Tigging er et uttrykk for fattigdom og nød, og mange av de som tigger står i stor utstrekning utenfor vårt velferdssystem. Derfor er det viktig å også møte de fattige tilreisende med sosialpolitiske tiltak.

Det er positivt at departementet har innhentet opplysninger knyttet til tigging i de forskjellige politidistriktene. Hvorvidt tigging utgjør en utfordring varierer fra kommune til kommune. Dagens regelverk åpner for at kommunene kan bestemme at tiggere må melde seg for politiet og at det også kan opprettes et register. Det er noen kommuner som har innført meldeplikt. Erfaringene derfra er stort sett positive, og det er ingen av disse kommunene som uttrykker at de ønsker andre umiddelbare tiltak mot tigging. Når regelverket allerede åpner for en adgang for kommunene til å sette vilkår for tigging, mener Juss-Buss at dette i det minste bør forsøkes over et lengre tidsrom, før man setter i verk enda mer inngripende tiltak. Juss-Buss er for øvrig negativ til at man innfører meldeplikt, og at det opprettes registre, som vi har skrevet i vår høringsuttalelse av 15. mars 2013. Det er imidlertid bedre å forsøke dette, før man gir kommunene adgang til å forby tigging i sin helhet. Departementet skriver videre at de ”finner det påkrevet og naturlig at den enkelte kommune har tilstrekkelige virkemidler til å møte lokale ordensmessige utfordringer som tigging kan medføre.” Slik Juss-Buss ser det har kommunene tilstrekkelige virkemidler.

I høringsbrevet gjør departementet rede for forslaget sett opp mot menneskerettslige forpliktelser. Selv om departementet konkluderer med at forslaget ikke er i strid med de nevnte bestemmelsene, frykter vi at et tiggeforbud kommer til å bli praktisert strengere overfor utenlandske tiggere. Vi er bekymret for at man ved å åpne for en adgang til å forby tigging vil bidra til å forsterke og legitimere holdninger om at enkelte folkegrupper er mindre verdt enn andre. Regelverk som særlig vil ramme én folkegruppe bør ikke innføres.

Departementet ønsker å åpne for at kommunene selv kan bestemme om de ønsker å forby tigging eller ikke. Dette etterlater de som er nødt til å tigge i en lite forutsigbar situasjon. Gjennom vårt arbeid med fattige tilreisende erfarer vi at det er mange som har vanskelig med å forstå tilbakemeldinger de får fra politiet. Dette vil være en utfordring for den enkelte kommune, og det bør derfor stilles strenge krav til utforming av lovteksten dersom forslaget innføres. Videre bør kommunene sette i verk tiltak som sikrer at et eventuelt tiggeforbud formidles til dem som blir rammet på en hensynsfull og forståelig måte.

4. Forslag til tiltak

Juss-Buss mener at det verken er nødvendig eller hensiktsmessig å foreta den foreslåtte endringa i politiloven. Vi mener at myndighetene i stedet bør iverksette andre tiltak for å bedre tiggernes situasjon. De utgiftene som påløper ved å regulere tigging bør i stedet benyttes til å bedre situasjonen for de som tigger. Dette kan gjøres ved for eksempel å innføre tiltak som norskopplæring og jobbsøkerkurs som er tilpasset utenlandske borgere som ønsker å komme inn på det norske arbeidsmarkedet.

I tillegg bør det tilbys boliger til arbeidssøkende EØS-borgere og EØS-borgere som livnærer seg på tigging i Norge, og som ikke har mulighet til å skaffe seg ordinær overnatting på egen hånd. Det vil være langt mer hensiktsmessig å se på arbeidssøkende og tiggere som ressurspersoner, og ikke som en belastning for samfunnet.